

СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ЛЕКАРЬ Сергій Іванович - кандидат економічних наук, заступник Міністра внутрішніх справ України - керівник апарату, генерал-полковник

УДК 342.51

В работе определены структура и содержание структурных блоков административно-правового механизма обеспечения экономической безопасности государства, основанные на достижениях науки административного права и экономической безопасности государства.

Постановка проблеми

У сучасних фінансово-економічних та політичних умовах важливу роль у сфері забезпечення економічної безпеки держави посідає такий інститут права, як адміністративно-правовий механізм, який охоплює всі елементи правовідносин, що регулюються, а також містить сукупність правових норм, що визначають порядок застосування форм, засобів і заходів впливу на поведінку суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави для реалізації національних інтересів у сфері економіки. У зв'язку із проведенням ряду соціально-економічних, політичних та адміністративних реформ особливого значення набуває дослідження структури адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню питань адміністративно-правового механізму держави присвячені роботи таких зарубіжних і вітчизняних вчених як В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, С. Ківалова, Р. Мамочки, А. При-

сяжнюка, С. Стеценка, Ю. Тихомирова, В. Шкарупи та ін. Але проблеми структурування адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави потребують подальших досліджень з урахуванням трансформації соціально-економічних відносин в державі.

Постановка завдання

Метою даної роботи є дослідження структури адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу

Стратегічною метою забезпечення економічної безпеки є досягнення такого розвитку економіки, внаслідок якого були би забезпечені оптимальні умови для життя і розвитку особистості, соціально-економічної та військово-політичної стабільності суспільства і збереження цілісності держави, успішного протистояння впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

На думку автора, адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки представляє собою систему адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється державний вплив на суспільні відносини у процесі реалізації державної економічної політики з метою їх приведення у відповідність до цілей і задач забезпечення економічної безпеки держави, покладені на уповноважені державні органи. При цьому об'єктом забезпечення

економічної безпеки держави є державна економічна система, природні багатства та суспільство з усіма його інститутами, а також особистість.

Забезпечення економічної безпеки держави здійснюється складним комплексом органів. До них належать органи загальної компетенції, міжгалузеве управління, органи територіального управління й самоврядні органи. Їх діяльність спрямована на забезпечення ефективності розвитку того чи іншого соціально-економічного комплексу, становить основу адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави. При цьому суб'єктом реалізації адміністративно – правового механізму забезпечення економічної безпеки є держава в особі уповноважених органів державної влади. Основним завданням держави в рамках забезпечення економічної безпеки є вироблення курсу на усунення і локалізацію внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці. Управління процесом реалізації даного завдання має базуватися на основі використання методів регулятивного аналізу і планування процесів забезпечення економічної безпеки, координації зусиль усіх суб'єктів діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки, мотивації державних органів влади до здійснення їх діяльності з урахуванням національних економічних інтересів, контролю за динамікою економічних процесів, цільового державного фінансування за допомогою створення бюджетних фондів розвитку системи економічної безпеки.

На думку А. Присяжнюка, структура адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави містить такі блоки з наступним змістом: нормативно-правовий (сукупність норм права та нормативно-правових актів, юридичні факти); інституційно-організаційний (система уповноважених органів управління в сфері забезпечення економічної безпеки); процедурно-функціональний (принципи та інструменти, методи регулювання, а також процедури і алгоритми реалізації діяльності по забезпеченню економічної безпеки, включаючи техніки і технології управління); забезпечувальний (кадро-

ве, інформаційне, матеріально-технічне та інше забезпечення); інформаційно-аналітичний (аналіз стану розвитку та існування об'єкта забезпечення) [1].

Проведені дослідження юридичної літератури [1, 3, 4] показали, що найбільш точним є виділення в структурі адміністративно-правового механізму двох взаємопов'язаних елементів: правової основи, тобто сукупності правових засобів та інституційного блоку, тобто структури і діяльності відповідних державних органів. Ми вважаємо, що такий підхід доречно використовувати і відносно адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави. Це дозволило автору визначити такі структурні елементи адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави: нормативно-правовий блок, інституційний блок, методологічний блок, блок інформаційного та матеріального забезпечення.

Нормативно-правовий блок адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави включає сукупність нормативно-правових актів, які створюють правові умови для забезпечення економічної безпеки, а саме правові норми, за допомогою яких здійснюється закріплення повноважень, які покликані забезпечувати економічну безпеку в державі, зміна чи скасування окремих нормативно-правових актів, визначення сфери їх дії та кола учасників і прийняття індивідуальних рішень на основі загальних правил для вирішення конкретних юридичних ситуацій. Значення нормативно-правового блоку полягає в тому, що саме він дає механізму забезпечення економічної безпеки держави юридичну форму та «правове життя».

У загальному вигляді, адміністративно-правова норма – це обов'язкове, формально визначене правило поведінки, що встановлено та охороняється державою для організації і регулювання суспільних відносин, які виникають, розвиваються та припиняються у процесі здійснення виконавчої влади та відповідальності у сфері державного та комунального управління. Структура адміністративно-правової норми: гіпотеза та санкція. Головним джерелом адміністра-

тивного права є нормативно-правовий акт, який за юридичною силою поділяється на закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Юридичні норми, які утворюють адміністративно-правову основу економічної безпеки, покликані регламентувати організацію елементів механізму забезпечення економічної безпеки держави; права та обов'язки державних органів у сфері економічної безпеки держави в процесі виконання правотворчої, правозастосовної та контрольно-наглядової функцій; порядок застосування державними органами форм, методів та спеціальних заходів; порядок взаємодії між державним та недержавними органами в процесі забезпечення економічної безпеки держави.

Інституційний блок адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави реалізує відповідний напрям державної діяльності. Він включає цілеспрямовану діяльність органів державної влади, до компетенції яких входить вирішення питань забезпечення економічної безпеки держави. Інституційний блок характеризує органи державної влади з точки зору їх структури, статусу та повноважень. Органи державної влади забезпечують економічну безпеку в державі шляхом здійснення правотворчої, правохоронної, правозастосовної та контрольної діяльності. Інституційний блок складається з двох елементів, по-перше, органів державної влади, по-друге, структур громадянського суспільства, а саме, громадських організацій, органів місцевого самоврядування тощо. Забезпечення економічної безпеки держави здійснюється насамперед за допомогою державного механізму, який включає законодавчу, виконавчу, судову владу, оскільки держава виступає не тільки в якості виразника суспільних інтересів, а й гарантом їх реалізації.

У свою чергу, методологічний блок включає різноманітні засоби та методи адміністративного права в сфері економічної безпеки, що є інструментами правового впливу на поведінку об'єктів управління, визначають зміст формальної ознаки адміністративно-правового регулювання

економічної безпеки держави, використовуються з метою реалізації зазначеного цілепокладання. У механізмі забезпечення економічної безпеки держави об'єктивно мають поєднуватися методи ринкового й державно-адміністративного характеру.

Блок інформаційного та матеріального забезпечення містить системи забезпечення управлінської діяльності суб'єктів адміністративно-правового механізму забезпечення економічної діяльності інформаційними та матеріальними ресурсами.

В умовах постійного зростання інформатизації суспільства підвищується роль інформаційного забезпечення органів державної влади в процесі реалізації політики економічної безпеки. До системи інформаційного забезпечення належать інформаційні системи, мережі, ресурси та технології, що виступають інструментами підтримки (обґрунтування рішень у процесі реалізації державного регулювання економіки, їх оперативного доведення до безпосередніх виконавців та здійснення поточного контролю за їх виконанням) управлінських рішень посадових осіб державних органів виконавчої влади в рамках реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки держави.

Система матеріального забезпечення включає кошти, необхідні для належного забезпечення виконання суб'єктами адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави їх функцій. Виходячи з того, що «фінансування і матеріально-технічне забезпечення діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України» [2] у процесі формування бюджетних показників мають бути враховані витрати на реалізацію заходів із забезпечення економічної безпеки держави та відповідно закріплені у законах про державні бюджети України.

Висновки

Механізм адміністративно-правового забезпечення економічної безпеки держави ґрунтується на досягненнях науки адміністративного права й економіч-

АНОТАЦІЯ

У роботі визначено структуру і зміст структурних блоків адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави, що ґрунтуються на досягненнях науки адміністративного права й економічної безпеки держави.

ної безпеки та складається з комплексу взаємопов'язаних елементів, які надають певні юридичні і фактичні можливості для забезпечення економічної безпеки. З метою успішного забезпечення економічної безпеки держави необхідна тісна взаємодія всіх складових елементів адміністративно-правової структури забезпечення економічної безпеки держави.

Література

1. Присяжнюк А. Й. Адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки держави / А. Й. Присяжнюк //

Форум права. – 2011. – № 1. – С. 808 – 813 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/1praiebd.pdf>.

2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

3. Саєнко О. С. Зміцнення економічної безпеки як чинник ефективного функціонування економічної системи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / О. С. Саєнко. – О., 2010. – 20 с.

4. Тодыка Ю.М. Конституция Украины – основной Закон государства и общества: учеб. пособие / Ю. М. Тодыка. – Х.: Факт, 2001. – 382 с.

5. Юридична енциклопедія. Т. 1: А-Г / Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998. – 669 с.